

6.4-1 Měření impedancí Q-metrem

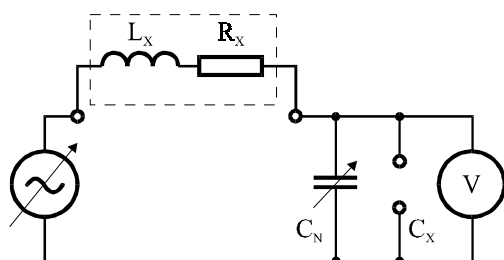
Zadání

- 1) Seznamte se s možnostmi Q-metru BM560.
- 2) Změřte indukčnosti předložených cívek a stanovte jejich jakosti.
- 3) Ověřte jmenovité kapacity předložených kondenzátorů.
- 4) Změřené parametry porovnejte se jmenovitými hodnotami.

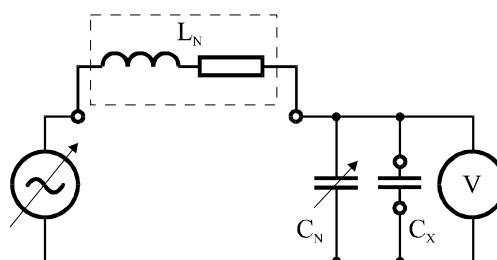
Teoretický úvod

- rezonanční obvod, podmínka rezonance, Thompsonův vztah
- jakost cívky, jakost kondenzátoru, jakost rezonančního obvodu, selektivita rezonančního obvodu
- Q-metr, princip, možnosti použití

Schéma zapojení

Princip měření indukčnosti

Princip měření kapacit

Postup měření

Pozn.1: Před vlastním měřením je nutné Q-metr zkalibrovat (značky Q, ΔQ).

Pozn.2: Měření indukčností pomocí nomogramu. Měření se provádí nalezením rezonance změnou kapacity C_N při konstantním kmitočtu. Kmitočet je nutné volit v souladu s tabulkou k nomogramu (viz. čelní panel přístroje).

- 2.1 Připojte cívku na svorky L_X
- 2.2 Z rozměrů a počtu závitů proveďte přibližný odhad indukčnosti a následnou volbu měřícího rozsahu podle tabulky z čelního panelu.
- 2.3 Přepínačem pásem a jemnou regulací frekvence nastavte měřící kmitočet. Kmitočty k možným měřícím rozsahům jsou pro lepší orientaci na stupnici zvýrazněny červenou tečkou.
- 2.4 Změnou kapacity C_N nalezněte rezonanci. Rezonanci začínejte hledat při maximální citlivosti měřidla (tj. na nejnižším rozsahu Q)
- 2.5 Z měřidla odečteme přímo hodnotu Q.
- 2.6 Indukčnost L_X určíme z hodnoty C_N a nomogramu.
- 2.7 V případě, že se rezonanci nepodařilo nalézt, je nutné provést volbu jiného rozsahu a celý postup opakovat.

Pozn.3: Měření malých kapacit

Za malé jsou považovány kapacity s velikostí pod C_{Nmax} . Měření se provádí změnou kapacity při konstantní frekvenci.

- 3.1 Zvolte kmitočet, při kterém má být kondenzátor C_X ověřován (např. 1.5MHz). Kmitočet nastavte pomocí přepínače rozsahů a jemné regulace.

- 3.2 Pro daný kmitočet vyberte ze sady pomocných cívek vhodnou indukčnost L_N (takovou aby rezonovala s C_N) a připojte ji na svorky L_X .
- 3.3 Změnou C_N nalezněte rezonanci bez připojeného C_X a odečtěte $C_1=C_N$ a Q_1 .
- 3.4 Připojte C_X a změnou C_N opět nalezněte rezonanci. Odečtěte $C_2=C_N$ a Q_2 .
- 3.5 Hodnoty C_X a Q dopočítejte ze vztahů:

$$C_X = C_1 - C_2 \quad [F] \quad Q_X = \frac{(C_1 - C_2)Q_1Q_2}{(Q_1 - Q_2)(C_1 + C_2)} \quad [-]$$

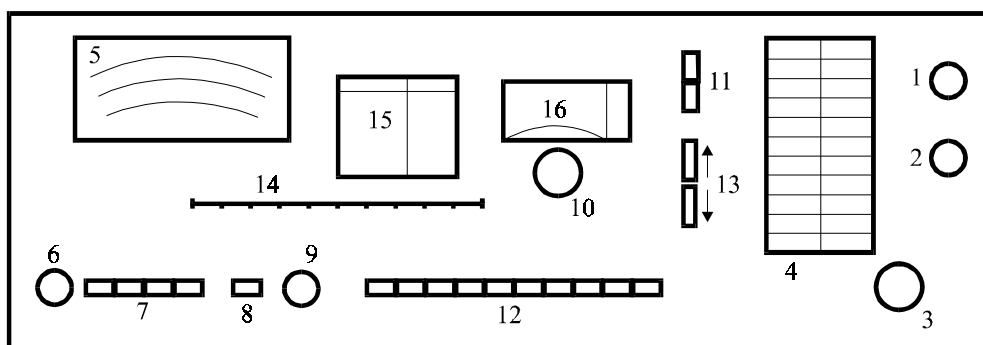
Pozn.4: Měření velkých kapacit

Jako velké bereme ty kapacity, které nelze měřit postupem dle bodu 3), tj. hodnoty větší než C_{Nmax} . Měření se provádí změnou frekvence při $C_N=konst.$

- 4.1 Vyberte pomocnou cívku L_N a vsad'te ji do svorek L_X . Volba cívky není většinou zásadní. Při měření extrémě velkých kapacit je ovšem nutné volit malou indukčnost L_N a naopak.
- 4.2 Zvolte $C_N=konst.$ (např. střed stupnice)
- 4.3 Změnou kmitočtu nalezněte f_{1res} , nejprve bez připojeného C_X .
- 4.4 Změnou kmitočtu nalezněte f_{2res} , nyní s připojeným C_X (stále při $C_N=konst.$).
- 4.5 Hodnotu C_X dopočítejte ze vztahu:

$$C_X = C_N \frac{f_{1res}^2 - f_{2res}^2}{f_{2res}^2} \quad [F]$$

Čelní panel Q-metru BM 560

1-indikační žárovka, 2-napájení, 3-knoflík k nastavení kmitočtu generátoru, 4-stupnice generátoru, 5-měřicí přístroj (ukazatel rezonance a činitele Q), 6-knoflík pro nastavení nuly, 7-přepínač rozsahů (citlivosti) měřidla Q, 8-tlačítko kalibrace, 9-knoflík pro kalibraci, 10-knoflík měrného kondenzátoru C_N , 11-přepínač druhu měření, 12-přepínač rozsahů generátoru, 13-tlačítko elektrického pohonu knoflíku měrného kondenzátoru, 14-stupnice pro převod kapacity na indukčnost při měření indukčnosti (nomogram), 15-tabulka pro odhad rozsahu při měření indukčností pomocí nomogramu, 16-stupnice měrného kondenzátoru C_N

Závěr

Viz bod 4) zdání.

Přístroje

Q-metr BM560

Pozn.: Pokud je to možné, dopsat u použitých přístrojů typ, systém, použité rozsahy, výrobní číslo, evidenční číslo.